

Економічні науки

УДК 338.984

Артамонов Дмитро Олегович

*магістр кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київського національного університету технологій та дизайну*

Артамонов Дмитрий Олегович

*магистр кафедры финансов и финансово-экономической безопасности
Киевского национального университета технологий и дизайна*

Artamonov Dmytro

*Master of the Department of Finance and Financial Security of the
Kyiv National University of Technologies and Design*

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

СТРАТЕГИЧЕСКОЕ ПЛАНИРОВАНИЕ КАК ИНСТРУМЕНТ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ

ПРЕДПРИЯТИЯ

STRATEGIC PLANNING AS AN INSTRUMENT FOR PROVISION OF FINANCIAL STABILITY OF THE ENTERPRISE

***Анотація.** В статті розглядаються основні положення стратегічного підходу до забезпечення фінансової стійкості підприємства. Визначені етапи та зміст стратегічного планування фінансової стійкості підприємства. На основі аналітичних розрахунків виявлені основні стратегічні напрями забезпечення фінансової стійкості підприємства.*

***Ключові слова:** фінансова стійкість, стратегічне планування, фінансова незалежність, маневреність.*

Аннотация. В статье рассматриваются основные положения стратегического подхода к обеспечению финансовой устойчивости предприятия. Определены этапы и содержание стратегического планирования финансовой устойчивости предприятия. На основе аналитических расчетов выявлены основные стратегические направления обеспечения финансовой устойчивости предприятия.

Ключевые слова: финансовая устойчивость, стратегическое планирование, финансовая независимость, маневренность.

Summary. The article deals with the main provisions of the strategic approach to ensuring financial stability of the enterprise. The stages and contents of the strategic planning of financial sustainability of the enterprise are determined. On the basis of analytical calculations revealed the main strategic directions of ensuring financial stability of the enterprise.

Key words: financial sustainability, strategic planning, financial independence, agility.

Постановка проблеми. Нинішня економічна ситуація в Україні спонукає суб'єкти господарювання до пошуку найбільш ефективних інструментів забезпечення фінансової стабільності свого функціонування. Даний процес ускладнюється руйнуванням транспортної інфраструктури, логістичних зв'язків, підвищенням інвестиційних ризиків, загостренням девальваційних та інфляційних процесів. Тому основним завданням фінансового менеджменту є створення умов, за яких на підприємство спроможне стійко реагувати на негативний вплив економічного середовища не тільки в короткостроковому періоді, а й на тривалу перспективу. Таким інструментом може бути стратегічне планування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Основи теорії стратегічного планування були закладені за участі таких провідних

науковців – І. Ансоффа, М. Портера, Г. Хамела, Г. Мінцберга, А. А. Томпсона, Д. Кліланда. Значний внесок у становлення й розвиток теорії стратегічного планування зробили значна кількість науковців, серед яких доцільно зазначити Г.М. Азаренкову, М.М. Алексєєву, Л.В. Балабанову, О.А. Богомолу, В.М. Гейця, В.Г. Герасимчука, А.А. Пересаду, М.І. Туган-Барановського, З.Є. Шершньову, М. Г. Чумаченка.

Зважаючи на існуючі наукові доробки, присвячені даній тематиці, сучасні реалії потребують подальшого вдосконалення стратегічного планування забезпечення фінансової стійкості підприємств.

Метою статті є теоретичне узагальнення сутності стратегічного планування та реалізація його функцій та принципів для забезпечення фінансової стійкості підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стратегічне планування займає вагоме місце в системі стратегічного управління. Більшість суб'єктів господарювання використовують стратегічне планування у забезпечення себе від виникнення безнадійних ситуацій, які можуть виникнути зовні та всередині підприємства. Запровадження стратегічного планування найчастіше пов'язано з необхідністю реакції на зміни середовища функціонування підприємства; потребою децентралізації та диверсифікації; необхідністю забезпечення конкурентних переваг; розвитку зовнішньоекономічних зв'язків тощо. Розвиток теорії та практики стратегічного планування дозволяє використовувати наукові методи передбачення майбутнього шляхом дослідження сильних і слабких сторін підприємства, конкурентного середовища [1].

Більшість авторів вважають, що стратегічне планування є однією з основних функцій стратегічного управління, яка «являє собою процес формування стратегії, визначення місії, мети і довгострокових цілей підприємства та ефективних шляхів і засобів їх досягнення на основі раціонального використання стратегічного потенціалу (ресурсів)

підприємства та врахування динаміки розвитку в умовах турбулентного зовнішнього середовища за допомогою корекція системи досить формалізованих планів, перегляд змісту заходів щодо їхнього виконання» [2].

В цілому, стратегічне планування розглядається як вид планової роботи, в межах якої формуються цілі та стратегії підприємства, відбувається розробка стратегічного плану для забезпечення фінансової стійкості підприємства на довготривалу перспективу, постійну адаптацію його до умов зовнішнього середовища.

Метою стратегічного фінансового планування є забезпечення фінансової стійкості на тривалий період. Фінансова стійкість відображає такий стан фінансових ресурсів, при якому підприємство здатне забезпечувати безперебійний процес виробництва та реалізації продукції, його розширення і оновлення [3].

Тому вважаємо за необхідне дослідити сутнісні поняття фінансової стійкості. Аналіз наукових публікацій показав, що дане питання досліджувала значна кількість вчених і їх визначення поняття фінансової стійкості багато в чому схожі, але мають і певні відмінності.

Б.Є. Грабовецький стверджує, що «фінансова стійкість – це надійно гарантована платоспроможність, рівновага між власними та залученими засобами, незалежність від випадковостей ринкової кон'юнктури і партнерів, довіра кредиторів та інвесторів і рівень залежності від них, наявність такої величини прибутку, який би забезпечив самофінансування» [4, с. 216].

В.Г. Артеменко та М.В. Беллендир вважають фінансово стійким таке підприємство, яке існує в умовах стабільного перевищення доходів над витратами та вільне маневрує грошовими коштами, ефективно їх використовує в безперервному процесі виробництва та реалізації [5].

Ю.М. Тютюнник, Г.В. Савицька, О.А. Островська мають дещо спільну думку та визначають фінансову стійкість як «здатність підприємства функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу активів і пасивів у мінливому економічному середовищі, що гарантує його платоспроможність та інвестиційну привабливість у довгостроковій перспективі в межах допустимого рівня ризику» [6, с. 351].

С.О. Матковський визначає фінансову стійкість як «забезпеченість запасів підприємства с платоспроможність, незалежність від випадковостей ринкової кон'юнктури і поведінки партнерів» [7, с. 438].

Спираючись на сучасні економічні реалії питання збереження фінансової стійкості постало з нової сили та є основним із завдань будь-якого підприємства. Для досягнення даної мети виникає необхідність у виявленні та аналізі факторів і чинників, що впливають на фінансову стійкість підприємства та, відштовхуючись від них, здійснювати політику управління нею, шляхом реалізації стратегічних кроків.

Процес управління фінансовою стійкістю повинен складатися з таких основних етапів:

- аналіз абсолютних та відносних показників фінансової стійкості підприємства;
- розробка стратегії управління фінансовою стійкістю та її реалізація (стратегія відновлення фінансової стійкості, стратегія підтримки фінансової стійкості та стратегія її зростання);
- планування фінансової стійкості;
- контроль реалізації стратегії та прогнозування майбутнього рівня фінансової стійкості.

Стратегічне планування фінансової стійкості можна віднести до загальної системи управління підприємством.

Етапи планування фінансової стійкості підприємства можна відобразити схематично (рис. 1).

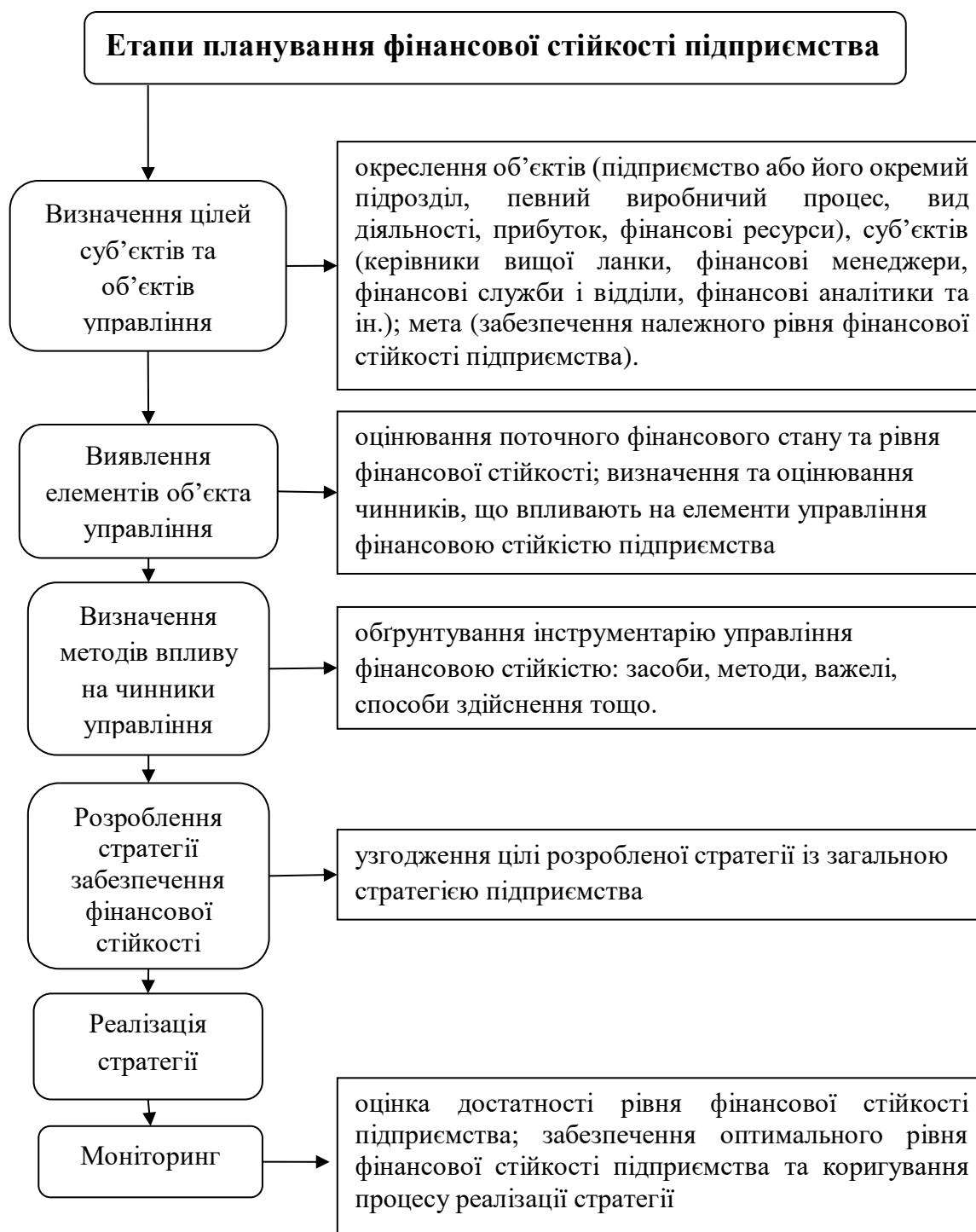

Рис. 1. Етапи планування фінансової стійкості підприємства

На сьогоднішній день на фінансову стійкість підприємства найбільше впливають економічні чинники. Вони можуть зумовити виникнення кризових явищ, банкрутство чи ліквідацію підприємства. Тому важливою передумовою в потребі забезпечення фінансової стійкості підприємства є

якісний фінансовий менеджмент, що являє собою систему принципів і методів планування, розробки та реалізації управлінських рішень в конкретний момент часу. Ефективний фінансовий менеджмент дозволить сформулювати конкретні завдання та кроки, покликані у перспективі забезпечити необхідний рівень плато- та кредитоспроможності, при цьому забезпечуючи не лише підтримку нинішнього стану підприємства, а й демонструючи економічний розвиток.

Для виявлення ефективності планування проаналізуємо рівень фінансової стійкості ТОВ «Інтелект-Інвестментс».

Для порівняння аналіз трикомпонентного показника типу фінансової стійкості протягом періоду 2015-2017 рр. наведений в табл. 1.

Таблиця 1

Показники фінансової стійкості ТОВ "Інтелект-Інвестментс"

Період	Трикомпонентний показник типу фінансової стійкості	
2015 рік	{S1(64), S2(64), S3(64)}	S = {1,1,1}
2016 рік	{S1(113), S2(113), S3(113)}	S = {1,1,1}
2017 рік	{S1(251), S2(251), S3(251)}	S = {1,1,1}

Отже, розраховані показники в повній мірі дають можливість визначити один з чотирьох типів фінансової стійкості. За допомогою даних, що наведених в табл. 1, підприємство можна вважати абсолютно стійким, так як трикомпонентний показник типу фінансової стійкості має вигляд $S = \{1,1,1\}$, що спостерігається протягом періоду 2015-2017 рр. Це вказує на те, що запаси повною мірою покриваються власними коштами підприємства і характеризує його як незалежне від зовнішніх джерел фінансування.

В доповнення абсолютних показників здійснюється аналіз коефіцієнтів фінансової стійкості підприємства в динаміці протягом періоду 2015-2017 рр. (табл. 2).

Таблиця 2

Відносні показники фінансової стійкості

Показники	2015 рік	2016 рік	2017 рік
Коефіцієнт автономії	0,999	0,999	0,998
Коефіцієнт фінансової залежності	1	1	1,001
Коефіцієнт фінансового ризику	0,0001	0,0007	0,0012
Коефіцієнт фінансової стабільності	7039	1468	838
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,010	0,016	0,033

Отже, розраховані відносні показники вказують на високий рівень фінансової стійкості ТОВ «Інтелект-Інвестментс». Підприємство не залучає додаткових фінансових ресурсів у виді позикових коштів (кредитів) та повністю забезпечене власними коштами, що вказує на його фінансову незалежність та стабільність.

Серед відносних показників фінансової стійкості слід відмітити значення коефіцієнта фінансової автономії ТОВ «Інтелект-Інвестментс», який є одним з найбільш важливих коефіцієнтів фінансової стійкості. Станом на 2017 рік значення цього показника становить 0,998, що фактично вказує на високий рівень фінансової самостійності підприємства та її здатність за рахунок наявності власних коштів профінансувати 99,8% активів.

Ключовим елементом системи стратегічного планування фінансової стійкості на ТОВ «Інтелект-Інвестментс» і, як наслідок, дотримання сприятливих її показників з метою забезпечення безперервності діяльності, першочергово належить процес управління капіталом підприємства. Політика управління капіталом підприємства орієнтована на його зростання та підтримання ліквідності на рівні можливості погашення всіх поточних зобов'язань підприємства.

Ключове значення і увага в стратегічному плануванні фінансової стійкості на ТОВ «Інтелект-Інвестментс» приділяється системі консолідації ризиків та методів управління ними. Це пов'язано перш за все з тим, що

фондовий ринок схильний дуже гостро реагувати на будь-які зміни в державі, що в перспективі може призвести до негативних наслідків діяльності для його професійних учасників. Визначення типу потенційного ризику та здійснення підприємством комплексу дій для забезпечення недопущення такого ризику, або, відповідно, внаслідок його настання має безпосереднє відображення на її фінансовому стані.

Функція управління ризиками підприємства при веденні професійної діяльності здійснюється стосовно фінансових та нефінансових ризиків, а також операційних та юридичних ризиків. Основними цілями управління фінансовими ризиками є визначення лімітів ризику й нагляд за тим, щоб ці ліміти не перевищувались. Управління операційними та юридичними ризиками має на меті забезпечення належного функціонування внутрішніх процедур та політики, що спрямовані на мінімізацію цих ризиків.

В рамках своєї програми по управлінню ризиками, підприємство проводить інвентаризацію своїх поточних ринкових позицій за категоріями ризику, вимірює чутливість чистого доходу і власного капіталу в рамках стохастичного (випадкового) і детермінованого (конкретного) сценаріїв. Моделі, сценарії і допущення регулярно переглядаються і оновлюються по мірі необхідності. Проте, моделі чутливі до граничних малоймовірних сценаріїв можуть показати невірні результати при їх настанні. Різкі можливі коливання не є однозначною підставою для перегляду оцінок, якщо вони не призводять до змін в тривалій перспективі та на постійній основі

За наявності багатьох позитивних характеристик, головними недоліками стратегічного планування є брак інформації для прийняття стратегічних рішень та розробки стратегічних планів, недостатнє використання науково обґрунтованих управлінських інструментів, недостатній рівень його організаційно-фінансового забезпечення.

Висновки. Стратегічне планування не є панацеєю для підприємств, концепція стратегічного планування ще знаходиться в стадії становлення і

тому для забезпечення успіху діяльності підприємства потребує вмілого використання її з урахуванням специфіки зовнішніх умов.

Література

1. Шершнева З. Е. Стратегическое управление / З. Е. Шершнева. – 2-е издание, перераб. и доп. – К. : КНЕУ, 2004. – 699 с.
2. Головка О.Г. Використання стратегічного планування для забезпечення ефективної діяльності підприємства / О.Г. Головка, О.С. Кохан // Сталый розвиток економіки. – 2014. – № 3. – С. 97-102.
3. Тарасенко І.О. Фінанси підприємств: підручник / І.О. Тарасенко, Н.М. Любенко. – К. : КНУТД, 2015. – 360 с.
4. Грабовецький Б.Є. Економічний аналіз : [навч. посіб.] / Б.Є. Грабовецький. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.
5. Артеменко В.Г., Беллендир М.В. Финансовый анализ / В.Г. Артеменко, М.В. Беллендир. – М. : РИТГО, 2011. – 120 с.
6. Тютюнник Ю.М. Фінансовий аналіз: [навч. посіб.] / Ю.М.Тютюнник. – К. : Знання, 2012. – 815 с.
7. Статистика підприємств : [навч. посіб.] / С.О. Матковський [та ін.] ; за ред. С.О. Матковського ; 2-ге вид., переробл. і доп. – К. : Алерта, 2013. – 560 с.